

Kommunstyrelsen

Finansdepartementet,
fi.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia till fi.ofa.k.remiss@regeringskansliet.se

Remissvar över betänkandet Nätt och jämnt – Likvärdighet och effektivitet i kommunsektorn (Fi2024/01521)

Sammanfattning

Söderhamns kommun ställer sig positiv till de förslag till förändringar som kommittén föreslår. Det är en välbehövlig översyn av ett system som är svårt att tränga igenom och som det finns mycket tyckanden kring. Det är bra att kommittén föreslår att justera eller ta bort parametrar som har låg förklaringsgrad för att skapa mer likvärdiga förutsättningar för alla kommuner.

Söderhamns kommun vill dock samtidigt problematisera mot just föresatsen om att kostnadsutjämningsystemet ska skapa likvärdiga förutsättningar för alla kommuner oavsett strukturella skillnader och skattekraft. Här ser kommunen att lagstiftaren har misslyckats med att skapa dessa likvärdiga förutsättningar eftersom det finns så stora behov av omfördelningar i kostnadsutjämningsystemet, enligt förslaget från utjämningskommittén. Det blir även bekymmersamt om kommitténs förslag inte genomförs, då utjämningsutredningen har identifierat faktiska behov av att ändra i kostnadsutjämningsystemet. Trovärdigheten och legitimiteten för systemet bygger på att det går att förstå och förklara skillnader utifrån kommunernas olika förutsättningar och att det blir likvärdiga förutsättningar.

Söderhamns kommun vill även uppmärksamma att det inte finns någon form av väsentlighetsbedömning eller kontroll av inrapporterade underlag från kommunerna till SCB och Socialstyrelsen gällande LSS-utjämnings, men även i vissa delar kopplat till riktade statsbidrag. Det finns en så pass stor möjlighet/risk för individuell påverkan på ersättnings storlek till respektive kommun, så att en väsentlighetsbedömning bör komma i fråga. Risker är annars att de strukturella skillnaderna ger kommuner med låg skattekraft en nackdel inom LSS-utjämnings och riktade statsbidrag. Kommuner med hög skattekraft har en helt annan möjlighet till riktade resurser eller experter för att

Datum
2024-11-05

Diarienummer
KS 2024-00224

utforma sin inrapportering på ett sätt som maximerar kommunens inbetalningar, än kommuner med låg skattekraft.

De delar av betänkandet som inte omnämns i remissvaret instämmer kommunen i utan att ha något ytterligare att tillägga. De delar som avser regionerna har Söderhamns kommun inget att tillägga om.

Riktade statsbidrag

Söderhamns kommun ställer sig bakom kommitténs kriterier för vad ett riktat statsbidrag ska uppfylla. Kommunen vill också tillägga att statsbidragen måste värdesäkras på ett tydligare sätt än idag, så att inte kostnader förskjuts till kommunerna över tid om de riktade statsbidragen inte indexeras på ett rimligt sätt.

Kommitteen lägger fram bra förslag om att minska administrationen gällande riktade statsbidrag, men det krävs då också att respektive ansvarig myndighet agerar i linje med detta och inte skapar egna uppföljningsbehov. I dagsläget finns krav på omfattande rapportering som delvis saknar relevans. Det saknas även ett uppdrag till myndigheterna att göra en rimlighetsbedömning för riktade statsbidrag i samband med extraordinära händelser. Det bör till exempel kunna ifrågasättas om kommuner och regioner verkligen hade alla de kostnadsökningar under coronapandemin som rapporterades in. Om underlagen ändå inte utgör någon grund för prövning om huruvida kommuner och regioner har rätt till det riktade statsbidraget bör kravet på inlämnandet av detaljerade uppgifter tas bort.

Söderhamns kommun menar också att det finns fler riktade statsbidrag som borde ses över och helt eller delvis gå in i det generella statsbidraget. Till exempel kunskapsbidraget inom skolan och flera delar av de riktade statsbidragen till vuxenutbildningen. Här finns en stor osäkerhet kring ansökning och handhavandet av statsbidragen. Man bör utvärdera hur effektivt resursutnyttjande det är med detta ansökningsförfarande om medlens syfte uppfylls, samt hur stor del av statsbidraget som inte nyttjas. Det påverkar såklart statens finansiering om en större andel av bidraget används, men intentionen borde vara att nyttja 100 procent. Förslagsvis kan en större andel av statsbidraget ges som basersättning i stället för prestationsersättning för att främja en mer långsiktig planering inom vuxenutbildningen.

Inkomstutjämningen

Söderhamns kommun anser likt kommittén att det inte bör införas någon tillväxtfaktor i inkomstutjämningen. Det är svårt att se nytta med den typen

Datum
2024-11-05

Diarienummer
KS 2024-00224

av incitament. Hanteringen med den normerade skattesatsen bör även kvarstå, med justering för tidigare skatteväxlingar.

Söderhamns kommun vill dock tillägga att det ytterligare bör ses över vilken möjlighet till intäkter respektive kommun har från exploateringsverksamhet och att det inte bara skulle kunna hämma bostadsbyggandet. Det kan lika gärna vara så att en utebliven utjämning hämmar möjligheten till exploatering främst kopplat till den gröna omställningen. Även om det finns en potential för mindre orter med stor tillgång till mark att skapa tillväxt, kan denna vara svår/omöjlig att realisera på grund av att exploateringskostnaderna överstiger intäkterna av marknadsmässiga skäl. Detta kan då i stället skapa undanträngningseffekter från övrig kommunal verksamhet om det genomförs. Det går givetvis att argumentera för att det kan ges incitament för det här på annat sätt, till exempel via investeringsstöd etcetera.

Kostnadsutjämningen

Söderhamns kommun anser generellt att det finns ett stort värde i att se över de olika ingående delarna i kostnadsutjämningen och förenkla för att uppnå intentionen. Samtidigt förstår kommunen att det kan uppstå en paradox kring att denna typ av system kan behöva fler parametrar för att bli enklare att förstå. Det handlar såklart om att systemet måste skapa tydlighet för att kunna få legitimitet och trovärdighet.

Söderhamns kommun vill dock samtidigt problematisera mot just föresatsen om att kostnadsutjämningsystemet ska skapa likvärdiga förutsättningar för alla kommuner oavsett strukturella skillnader och skattekraft. Här ser kommunen att lagstiftaren har misslyckats med att skapa dessa likvärdiga förutsättningar eftersom det finns så stora behov av omfördelningar i kostnadsutjämningsystemet, enligt förslaget från utjämningskommittén. Det blir även bekymmersamt om kommitténs förslag inte genomförs, då utjämningsutredningen har identifierat faktiska behov av att ändra i kostnadsutjämningsystemet. Trovärdigheten och legitimiteten för systemet bygger på att det går att förstå och förklara skillnader utifrån kommunernas olika förutsättningar och att det blir likvärdiga förutsättningar.

Ny ersättning för baserad på socioekonomiska faktorer inom skolan ser Söderhamns kommun som något mycket positivt. Vi håller med Skolkommissionen om "att möjligheten till finansiering av verksamheten kan vara mindre i socioekonomiskt utsatta kommuner". Även föräldrarnas utbildningsnivå utgör en stor påverkan på hur framgångsrika barnen är i skolan. Detsamma gäller förslaget om förändringen inom individ och familjeomsorgen. Det är mycket bättre att utgå från socioekonomiska faktorer än att utgå från

att befolkningstätheten har en stor påverkan på om familjen är i behov av stöd från individ- och familjeomsorgen.

Tydliggörandet om ersättning för befolkningsförändringar är mycket positiv då risken med dagens modell är att det blir marginella skillnader i skatteintäkter om befolkningen ökar igen. Detta kan i värsta fall kan verka hämmande för tillväxten i en kommun.

LSS-utjämningsen

Söderhamns kommun ser generellt positivt på de föreslagna förändringarna i LSS-utjämningsen. Personalkostnadsindexet har varit ett stort frågetecken och ger inget tydligt incitament för effektivitet i verksamheten utan driver snarare kostnader eftersom man gynnas positivt av att redovisa så höga personalkostnader som möjligt jämfört med snittkostnaden för riket. Om det inte heller kan ges någon tydlig kvalitetskillnad på de som har högre kostnader, så är denna förändring bara positiv.

Söderhamns kommun vill dock uppmärksamma att det inte finns någon form av väsentlighetsbedömning eller kontroll av inrapporterade underlag från kommunerna till SCB och Socialstyrelsen gällande LSS-utjämningsen. Det finns en så pass stor möjlighet/risk för individuell påverkan på ersättnings storlek till respektive kommun, så att en väsentlighetsbedömning bör komma i fråga. Risken är annars att de strukturella skillnaderna ger kommuner med låg skattekraft en nackdel inom LSS-utjämningsen och riktade statsbidrag. Kommuner med hög skattekraft har en helt annan möjlighet till riktade resurser eller experter för att utforma sin inrapportering på ett sätt som maximerar kommunens inbetalningar, än kommuner med låg skattekraft.

Strukturbidragen

Generellt gällande strukturbidragen bör man överväga om de till så stor del som möjligt kan inrymmas inom kostnadsutjämningsen eller riktade statsbidrag.

På kommunstyrelsens vägnar

John-Erik Jansson
Kommunstyrelsens ordförande

Joel Fredin

Datum
2024-11-05

Diarienummer
KS 2024-00224

Kommunsekreterare